

Werkgroepen

Chrysomelidae (bladkevers: 0048)

Per oktober 2000 is de coördinatie overgegaan van R. Beenen naar J.K. Winkelman.

De stand van zaken op dit moment is:

- De Timarchinae, de zeldzame Chrysomelinae en de Galerucinae zijn in kaart gebracht (7000 records).
- In samenwerking met sectie Everts van de N.E.V. is gestart met een minimaal databestand van alle Chrysomelidae waargenomen na 1966 en per provincie met als basis Brakman (1966).
- De laatste publicatie van de werkgroep is: R. Beenen, 1998. Patterns in the distribution of Galerucinae in the Netherlands (Contribution EIS – Nederland 87). Proceedings of the XX International Congress/Symposium Entomology on the Chrysomelidae. Florence/Torino, Italy
- Toekomstplannen zijn onderzoek aan de fauna van de waddeneilanden, bedreigde soorten en algemene biologie van populaties. Voor het structureel in kaart brengen van de Chrysomelidae zal naar financiën moeten worden gezocht.

Een overzicht van de recente artikelen is via mij te verkrijgen.

J.K. Winkelman

Stofluizen (Psocoptera: 0071)

Nieuwe werkgroep opgericht

In augustus j.l. is de werkgroep Psocoptera (stofluizen) opgericht. Het aantal leden van de werkgroep bedraagt nu nog één! Wellicht een interessante groep voor andere insectenliefhebbers? Er gaat geen dag voorbij of je ontdekt ergens een stofluis. En, het belangrijkste is, je kunt het gehele jaar op jacht. Zowel binnen als buiten blijken op de meest onverwachte plaatsen stofluizen te zitten: tussen boekenbladeren en op boombladeren; op en in boekruggen en boomstammen. Overal waar voldoende vocht aanwezig is en voldoende voedsel in de vorm van schimmel, korstmossen en/of algen. Toegegeven, ze zijn wat klein, maar niet minder interessant! Waar vind je anders gevleugelden, ongevleugelden, halfgevleugelden, rudimentaire vleugels, etc.?

De oorspronkelijke lijst in het programma Orde leek mij wat beperkt, vooral omdat er nog weinig bekend is over het voorkomen van stofluizen in Nederland. Zeker gezien het feit dat Nederland = Distributieland kunnen er vele soorten geïmporteerd worden. Een totaaloverzicht van geheel Europa is wel het minste waar je van uit moet gaan, daarvoor is in eerste instantie het nieuwe boek van Lienhard gebruikt uit de serie 'Faune de France'. Dezelfde lijst is aangepast voor het programma 'Faunist'. Ongetwijfeld moeten later nog enige kosmopolieten worden toegevoegd.

Wie helpt me daarbij?

Literatuur

Lienhard, C. 1998. Psocoptères Euro-méditerranéens. – Faune de France 83, Paris. (Dit boek uiteraard zonder schimmel en stofluizen!)

Bert van Zanen

Sprinkhanen (Orthoptera: 0046)

Er zijn allerlei ontwikkelingen met betrekking tot de Nederlandse sprinkhanen en krekels, maar eerst wil ik wijzen op de voorlopige atlas en rode lijst voor België die onlangs verschenen is (zie de bespreking onder Publicaties). Het is een mooi uitgevoerd boekwerkje geworden dat voor Nederlandse orthopterologen zeker de moeite waard is. Bij bureau EIS is een kleine voorraad aanwezig. Zolang de voorraad strekt kunnen hier exemplaren à f 12,50 besteld worden.

Binnen het Overlevingsplan Bos en Natuur – Inhaalslag Fauna worden ook sprinkhanen en krekels betrokken. Het project zit nu in de fase van zo veel mogelijk relevante informatie verzamelen om later tot daadwerkelijke beschermingsmaatregelen over te gaan. Baudewijn Odé en ondergetekende zijn daar namens EIS voor deze groep bij betrokken.

Dit jaar is de Rode Lijst sprinkhanen en krekels dan eindelijk officieel gepresenteerd (zie bespreking onder Publicaties).

In de herziene versie van het Handboek Natuurdoeltypen zullen sprinkhanen en krekels opgenomen worden als doelsoorten. Hiermee zal het makkelijker worden om iets gedaan te krijgen voor bedreigde populaties, omdat doelsoorten een belangrijke rol vervullen in het Nederlandse natuurbeheer. Hoe de nieuwe doelsoorten in de praktijk bij de beleidsevaluatie gebruikt zullen worden zal de komende tijd duidelijk moeten worden.

Roy Kleukers

Cladocera (1240)

Er is in de afgelopen tijd in alle stilte gewerkt aan het bijwerken van een nieuwe standaardlijst van de Nederlandse cladoceren. Deze is inmiddels voltooid en zal volgend jaar in Nederlandse Faunistische Mededelingen worden gepubliceerd. De naamgeving wijkt in enkele gevallen af van de laatste lijst. *Paralona pigra* (Sars) is de nieuwe naam voor *Chydorus piger* Sars. Van het geslacht *Pleuroxis* is *Picropheuroxis* afgesplitst (Smirnov, 1996). *Pleopis polyphemoides* (Leuckart) komt in de oudere literatuur voor als *Podon polyphemoides* Leuckart (Rivier, 1998). *Megafenestra aurita* is de nieuwe naam voor *Scapholeberis aurita* en *S. kingii* heet tegenwoordig *S. rammneri*. *Acroperus elongatus* hoort te zijn *Alonopsis elongata* en *Leydigia quadrangularis* is *L. leydigi* (Flöbner, 2000). In totaal

zijn er tien nieuwe soorten toegevoegd aan de lijst. Nieuw in Nederland aangetroffen ten opzichte van de lijst van Notenboom-Ram (1981) en Mol (1984) zijn *Pleopis polyphemoides*, *Bythotrephes longimanus*, *Daphnia x obscura*, *D. x krausi*, *D. galeata*, *D. x tecta*, *D. atkinsoni*, *Ilyocryptus spinosus*, *I. cuneatus* en *Ilyocryptus silvaeducensis*.

Inmiddels is *Scapholeberis rammneri* na twintig jaar weer een aantal malen in Nederland waargenomen (Noord-Holland en Zeeuws-Vlaanderen). Een publicatie hierover is in voorbereiding. Naar aanleiding van deze vondsten zal de verspreiding en de ecologie van het genus *Scapholeberis* in Nederland nader worden onderzocht. Waarnemingen zijn van harte welkom, het liefst met Amersfoortcoördinaten en gegevens over het milieu waarin de soort is aangetroffen (vegetatie, abiotische gegevens etc.).

Literatuur

- Flöbner, D. 2000. Die Haplopoda und Cladocera (ohne Bosminidae) Mitteleuropas. – Backhuys Publishers, Leiden.
- Mol, A.W.M. 1984. Limnofauna Neerlandica Een lijst van meercellige ongewervelde dieren aangetroffen in binnenwateren van Nederland. – Nieuwsbrief EIS-Nederland 15, Leiden.
- Notenboom-Ram, E. 1981. Verspreiding en ecologie van de Branchiopoda in Nederland. – RIN-rapport 81/14, Leersum.
- Rivier, I.K. 1998. The predatory Cladocera (Onychopoda: Podonidae, Polyphemidae, Cercopagidae) and Leptodorida of the world. Guides to the macroinvertebrates of the continental waters of the world 13. – SPB Academic Publishing B.V., The Hague.
- Smirnov, N.N. 1996. Cladocera: the Chydorinae and Sayciinae (Chydoridae) of the world. Guides to the macroinvertebrates of the continental waters of the world 11. – SPB Academic Publishing B.V., The Hague.

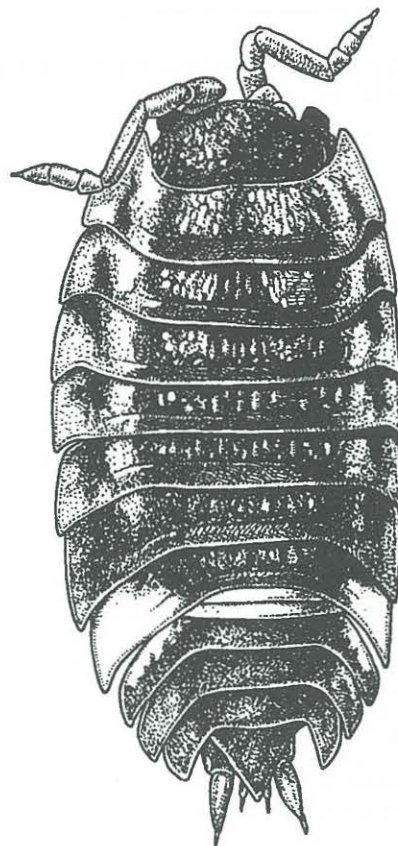
Martin Soesbergen

Bodemfauna (Chilopoda: 0054, Diplopoda: 0055, Isopoda: 0056, Apterygota: 0057)

Dit najaar, in oktober, bestaan de EIS-werkgroepen bodemfauna 10 jaar: een mooi moment voor een overzicht van wat het afgelopen decennium is bereikt. De werkgroepen bestaan uit een kleine kern van vier actieve faunisten met interesse in de verspreiding en ecologie van bodemfauna. De afgelopen jaren zijn vele uithoeken van Nederland bezocht en geïnventariseerd. Dit heeft veel ecologische informatie en faunistische gegevens opgeleverd. Met dit overzicht willen we tevens laten zien dat een klein groepje actieve mensen veel kan bereiken.

Nieuwe soorten

In het begin is vooral aandacht besteed aan die delen van ons land die in het verleden nauwelijks zijn onderzocht op het voorkomen van bodemfauna. Er zijn diverse excursies geweest naar gebieden in de provincies Zeeland, Noord-Holland, Groningen, Friesland en Flevoland. Naast aanvullende faunistische gegevens leverde deze bezoeken vier nieuwe landpissebedden (*Trichoniscoides sarsi*, *Miktoniscus patiencei*, *Eluma purpurascens*, *Armadillo officinalis*), twee nieuwe duizendpoten (*Lithobius subtilis*, *Lamycinus caecus*) en twee nieuwe miljoenpoten (*Detodesmus attemsi*, *Archiboreoiulus pallidus*) voor onze fauna op. Drie soorten pissebedden (*Cylisticus convexus*,

Juveniel van *Oniscus asellus* met kenmerkende lichte tekening op de grens van pereion en pleon. Tekening Hay Wijnhoven, uit Nederlandse Faunistische Mededelingen 11 - 2000.

Hyloniscus riparius, *Trichoniscus pygmaeus*) en één miljoenpoot (*Cylindroiulus britannicus*) zijn voor het eerst vrijlevend, individueel of als populatie, waargenomen. Recent zijn in tropische kassen nog twee nieuwe isopoden gevangen (Soesbergen, in voorbereiding). Hiermee komt het totaal aantal landpissebedden en miljoen- en duizendpoten voor ons land op respectievelijk, 38, 47 en 41 soorten.

De soortenlijsten voor de bovenstaande groepen zijn op dit moment redelijk compleet. Op basis van het voorkomen en de verspreiding van soorten in de ons omringende landen zijn misschien nog drie soorten pissebedden te verwachten (*Trichoniscoides saeroeensis*, *Haplophthalmus montivagus* en *Buddelundiella cataractae*). In de toekomst is de melding van twee nieuwe duizendpoten (*Lithobius borealis* en *Hydroschendyla submarina*) en vier miljoenpoten (*Geoglomeris jurassica*, *Myocogona germanicum*, *Orthochordeumella pallida*, en wellicht *Brachychaeteuma bagnalli*) zeker niet uit te sluiten. Langs het litoraal en in de kalkgraslanden en kalkrijke bossen van Zuid-Limburg zouden deze soorten in de wintermaanden te vinden zijn. Komende winter gaan we gericht op zoek naar deze soorten.

Bij aanvang van de werkgroep Apterygota (waar o.a. de beentasters, tweestaarten, springstaarten en steenspringers toe behoren) waren voor Nederland 110 soorten springstaarten bekend. Tijdens het bestuderen van de Collembola collecties van de natuurhistorische musea en door gericht te inventariseren is de naamlijst met maar liefst 84 soorten aangevuld. Naar schatting zijn een 40-tal springstaarten nog voor onze fauna nog te ontdekken, met name in meer extreme habitats (de buitenduinen,

stuifzanden en rivierduinen). De huidige lijst bestaat uit 195 soorten en wordt nu klaar gemaakt voor publicatie.

Inventarisatieprojecten

Vanaf de oprichting van de werkgroepen zijn min of meer gelijktijdig vier projecten van start gegaan. Het doel van deze projecten was het nauwkeurig in kaart brengen van de verspreiding in een kleiner gebied om zo meer te weten te komen over de ecologie van de soorten. In Nijmegen onderzocht Hay Wijnhoven, op hectareschaal, de verspreiding van landpissebedden in en rond de Ooypolder. De eerste resultaten uit dit indrukwekkende project heeft u kunnen lezen in nummer 11 van de Nederlandse Faunistische Mededelingen (zie figuur). Van de meeste soorten is nu een ecologisch profiel beschikbaar. De bevindingen zijn niet alleen geldig voor de Ooypolder maar deels ook voor de rest van Nederland.

Martin Soesbergen onderzocht de verspreiding op kilometerschaal van landpissebedden en duizend- en miljoenpoten in en rond Amsterdam. Met dit project is meer inzicht verkregen in de verspreiding van soorten in de stad ten opzichte van de stadsrand en het landelijk gebied. De 'groene lobben' die vanuit het landelijk gebied de stad in lopen blijken relatief rijk aan soorten. De gegevens zijn opgenomen in het boek 'Paardenbijters en mensentreiters, de veelpoters van Amsterdam', tot stand gekomen met een substantiële bijdrage van de werkgroep.

Ondergetekende inventariseert de Waddeneilanden op kilometerschaal. Voornaamste doel, naast het vergaren van verspreidingsgegevens, is het vaststellen of het oppervlak van een eiland van invloed is op de diversiteit aan soorten. Schiermonnikoog is als eerste eiland onderzocht. Vlieland is tijdens een lang weekend geïnventariseerd, mede met hulp van studenten van de VU, en Terschelling mede met inzet van de Landelijke Jongeren van de KNNV. David Tempelman inventariseert op dit moment Texel op het voorkomen van onder andere pissebedden en duizend- en miljoenpoten. Tijdens het verschijnen van de nieuwsbrief is de werkgroep aan het vangen op het laatste nog te onderzoeken eiland, Ameland. Het project

is nog niet afgerond maar de eerste resultaten geven aan dat eilandoppervlak inderdaad een positieve invloed heeft op diversiteit van bodemfauna. Een publicatie is in voorbereiding. De provincie Noord-Holland wordt door ondergetekende doorzocht op het voorkomen van landpissebedden en duizendpootachtigen (Myriapoda). Vrijwel alle 5x5-kmhokken zijn bezocht. Nemen we alle groepen samen dan komt 73% van de voor Nederland bekende soorten hier voor, en daarmee is Noord-Holland een van de soortenrijkste provincies voor wat betreft bodemfauna.

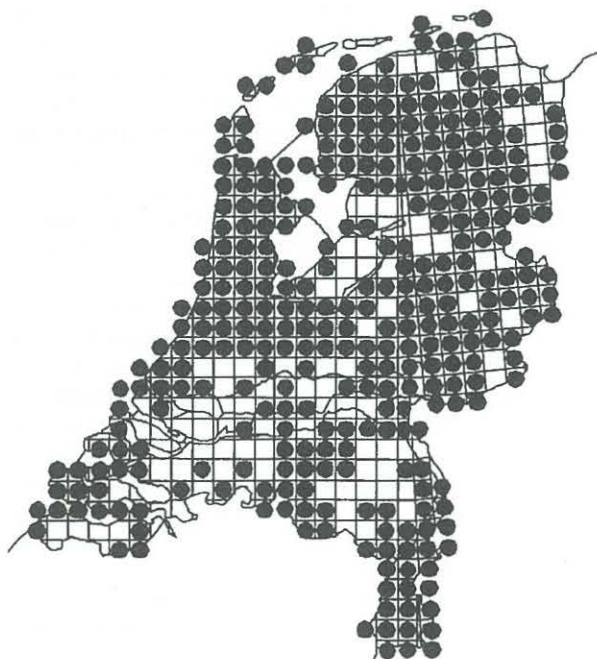
Het bestand

Het aantal waarnemingen van de genoemde bodemfaunagroepen neemt gestaag toe. Voor de pissebedden gaat het naar schatting om zo'n 11.000 records. Goede tweede zijn de miljoenpoten met ongeveer 5000 waarnemingen, gevolgd door de duizendpoten met 3400 waarnemingen. Deze gegevens zijn grotendeels in logboeken opgeslagen en nog niet gedigitaliseerd. Dit wordt als een probleem ervaren en daarom willen we volgend jaar proberen alle waarnemingen in te voeren in een databestand. Met dit bestand zal eind volgend jaar een voorlopige atlas geproduceerd worden (zie De toekomst).

De kaartjes geven de kilometerhokken waarvoor ten minste één record aanwezig is. Voor de landpissebedden is het oosten van het land deels nog niet bezocht. Voor de duizendpoten en miljoenpoten moeten Flevoland, en delen van Utrecht, Zuid-Holland en Brabant nog geïnventariseerd worden. De kaartjes geven wel een te rooskleurig beeld omdat voor de helft van de hokken minder dan 6 soorten bekend zijn, voor ons de ondergrens om een hok als voldoende geïnventariseerd te beschouwen.

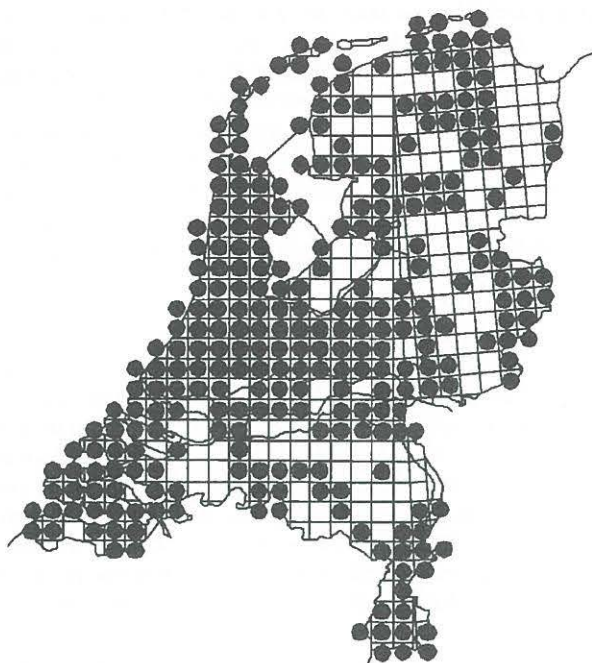
Voor de Collembola zijn vanaf het begin de nieuwe waarnemingen in een databestand ingevoerd. De oude waarnemingen, afkomstig uit de museumcollecties, worden op dit moment genus voor genus ingevoerd. De genera *Podura* en *Orchesella* zijn inmiddels bewerkt en er wordt nu gewerkt aan de genera *Entomobrya* en *Willowsia*. Het bestand is nu 2400 records groot en groeit snel. Publicaties zijn in voorbereiding.

Onderzochte 10x10km-hokken voor de duizendpoten (Chilopoda).

Onderzochte 10x10km-hokken voor de miljoenpoten (Diplopoda).

Onderzochte 10x10km-hokken voor de landpissebedden (Isopoda).

Activiteiten

Naast het uitvoeren van inventarisaties en het publiceren van faunistische en ecologische gegevens voor een breder publiek wordt ook op andere manieren geprobeerd de groepen wat meer voor het voetlicht te krijgen. Het leren herkennen van soorten is hierin een eerste stap. Er is een pissebeddentabel geschreven, verschenen als Wetenschappelijke Mededeling bij de KNNV. Het is de opvolger van twee eerder verschenen maar toch wel verouderde tabellen. De pissebeddentabel heeft in landelijk en regionale dagbladen veel aandacht gekregen. Ook de radio had belangstelling gezien het optreden van Hay Wijnhoven bij Vara's Vroege Vogels.

Duizendpoten, veel meer dan landpissebedden, zijn taxonomisch een lastige groep waar ook in het buitenland niet veel aandacht voor bestaat. Goede tabellen zijn schaars en voor het Nederlands taalgebied vooralsnog niet beschikbaar. Hierin komt verandering met het, hopelijk snel, verschijnen van de duizendpotentabel. Het manuscript en de tekeningen zijn bijna klaar. Een eerste testversie is bij ondergetekende op te vragen om eens uit te proberen.

Voor de miljoenpoten bestaat er een ietwat verouderde Nederlandse tabel en is er een goede Engelstalige en Duitstalige tabel. Samen met Desmond Kime uit België en Juliane Filser uit Duitsland wordt op dit moment gewerkt aan een verspreidingsatlas voor de miljoenpoten van het laaglandgebied van Noordwest-Europa. Het ligt in de bedoeling om deze atlas te voorzien van een nieuwe determinatietabel om tegemoet te komen aan de vraag naar een vernieuwde tabel voor de Nederlandse soorten.

In augustus jongsleden is op de VU een symposium en workshop georganiseerd, samen met EIS, met als onderwerp 'The Biogeography of Soil Cryptobiota' (zie vorige nieuwsbrief). Tijdens dit goed bezochte symposium met internationale sprekers is het werk van de bodemfaunawerkgroepen gepresenteerd. Tijdens een vierdaagse workshop heeft een twintigtal participanten onder begeleiding van vaak internationale experts zich in een bepaalde groep ingewerkt of, voor de

gevorderden, taxonomische problemen besproken. Voor de landpissebedden, duizendpoten, miljoenpoten, spinnen, oribatide mijten en springstaarten waren experts aanwezig. Het symposium en de workshop zijn als zeer nuttig ervaren. De participanten toonden zich na afloop een stuk zelfverzekerder bij het hanteren van tabellen. Gezien het succes overwegen we dit soort activiteiten in de toekomst vaker te organiseren.

Als laatste activiteit valt nog de eerste gezamenlijke EIS-excursie te noemen, april jongsleden, waar negen faunisten uit het hele land elkaar troffen bij de fietsverhuur van station Deventer. Een verslag van deze leuke excursie is te vinden in de laatste nieuwsbrief. Ook volgend jaar willen we weer een excursie organiseren.

De toekomst

Er is de afgelopen jaren veel bereikt maar er leven nog veel vragen bij de werkgroepsleden. Voor enkele soorten zijn bijvoorbeeld de verspreidingsgrenzen nog niet duidelijk. Veel valt er nog te ontdekken, daar lang niet alle delen van Nederland even goed zijn onderzocht. Afgelopen voorjaar zijn een aantal nieuwe projecten gestart. In Zuid-Holland, op een schaal van 5x5 km, bekijkt Martin Soesbergen de verspreiding van landpissebedden en duizend- en miljoenpoten. Op een schaal van 1x1 km wordt Delft onderzocht op deze groepen. Bovendien komt in Zuid-Holland een vanuit Italië geïntroduceerde miljoenpoot voor, *Cylindroiulus appeninorum*, waarvan de ecologie en verspreiding beschreven worden.

Op Texel brengt David Tempelman de verspreiding van de eerste drie groepen in kaart. Het project is al een tijdje onderweg en levert al leuke gegevens op. Er zijn veel nieuwe soorten voor het eiland gemeld.

De verspreiding van de pissebed *Hyloniscus riparius* houdt de werkgroep eveneens bezig. Leek het voorkomen van deze rivierbegeleidende soort in eerste instantie te zijn beperkt tot het gebied rond de Ooypolder, nu blijkt de soort ook op te duiken langs beken in de Achterhoek en Limburg en langs het IJsselmeer. Het vermoeden bestaat dat *H. riparius* alleen leeft langs beken die in verbinding staan met een van de grote rivieren. Komend jaar willen we dat gaan uitzoeken.

Het ligt in de bedoeling om eind volgend jaar bij EIS een voorlopige atlas landpissebedden, duizendpoten en miljoenpoten uit te brengen ter vervanging van de atlassen gepubliceerd in 1995/1996. Er zijn veel additionele gegevens verzameld die een beter beeld geven van de verspreiding van de soorten in ons land. Geologische formaties en bodemtype lijken de vastgestelde verspreidingspatronen aardig te kunnen verklaren.

Er wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe naamlijst Nederlandse springstaarten. De oude lijst uit 1933, met 75 soorten, was aan herziening toe. Deze checklist dient als leidraad voor een serie artikelen over de Nederlandse Collembola die zal verschijnen in Nederlandse Faunistische Mededelingen. In elk artikel zal een genus centraal staan. Per genus wordt iedere soort beschreven, voorzien van illustraties van de voornaamste determinatiekenmerken, en wordt de taxonomische status besproken. Het artikel is tevens voorzien van verspreidingskaartjes en een ecologisch profiel van de behandelde soorten. Door inventarisatie van nog weinig onderzochte habitats wordt geprobeerd de soortenlijst verder aan te vullen.

Literatuurlijst 1990-2000

De activiteiten van de werkgroepen zijn deels in publicatie verschenen. De onderstaande lijst geeft de belangrijkste publicaties in de afgelopen decade. Op dit moment is een aantal

publicaties in voorbereiding, met name over de faunistiek van de Wadden-eilanden en Noord-Holland, de ecologie en faunistiek van landpissebedden een overzicht van de Nederlandse Collembola. Wij houden u op de hoogte!

- Berg, M. P. 1993. De oecologie en verspreiding van de havenpissebed, *Ligia oceanica*. – *Natura* 90: 178-181.
- Berg, M. P. 1995. De mierenpissebed, *Platyarthrus hoffmannseggii*, een mysterieuze gast in mierennesten. – *Natura* 92: 62-65.
- Berg, M. P. 1995. Preliminary atlas of the terrestrial millipedes of the Netherlands. – Vrije Universiteit, Amsterdam. p. 1-65.
- Berg, M. P. 1995. Preliminary atlas of the centipedes of the Netherlands. – Vrije Universiteit, Amsterdam. p. 1-60.
- Berg, M. P. 1996. Preliminary atlas of the terrestrial isopods of the Netherlands. – Vrije Universiteit, Amsterdam, p. 1-56.
- Berg, M. P. 1997. Naamlijst van de Nederlandse landpissebedden (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 7: 31-34.
- Berg, M. P. & H. Wijnhoven 1997. Landpissebedden, een tabel voor de landpissebedden (Crustacea: Oniscidae) van Nederland en België. – Wetenschappelijke Mededeling KNNV 221: 1-80.
- Berg, M. P., M. Soesbergen, D. Tempelman & H. Wijnhoven 1998. Nederlandse namen van landpissebedden, duizendpoten en miljoenpoten. – Paardenbijters en mensentreiters, de veelpoters van Amsterdam, Haarlem, Schuyt & Co. p. 124-128.
- Berg, M. P. 1999. Naamlijst van de Nederlandse duizendpoten (Myriapoda: Chilopoda). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 8: 67-76.
- Berg, M. P., H. Wijnhoven & D. Tempelman 1999. *Cylisticus convexus*, een in Nederland zeldzame synantrope landpissebed (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 8: 77-84.
- Berg, M. P., A. Kroon, M. Soesbergen & D. Tempelman 1999.

De miljoenpoot *Archiboreoiulus pallidus* nieuw voor de fauna van Nederland (Myriapoda: Diplopoda). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 103-108.

- Berg, M. P. & A. Kroon 1999. De invloed van recente overstromingen op het verspreidingspatroon van de pissebed *Eluma purpurascens* in Zeeland (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 135-139.
- Soesbergen, M. 1998. Pissebedden. – Paardenbijters en mensentreiters, de veelpoters van Amsterdam, Haarlem, Schuyt & Co. p. 129-147.
- Soesbergen, M. & M.P. Berg 1998. Miljoen- en duizendpoten. – Paardenbijters en mensentreiters, de veelpoters van Amsterdam, Haarlem, Schuyt & Co. p. 148-165.
- Soesbergen, M. 1999. *Porcellium conspersum*, een in Nederland zeer zeldzame landpissebed van vochtige bossen (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 140-141.
- Tempelman, D. & M.P. Berg 1997. *Eluma purpurascens*, nieuw voor de Nederlandse fauna (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 7: 35-38.
- Wijnhoven, H. 1993. *Hyloniscus riparius*: een lang onopgemerkte landpissebed in Nederland (Crustacea, Isopoda: Trichoniscidae)? – Nederlandse Faunistische Mededelingen 5: 63-64.
- Wijnhoven, H. & Th. Zeegers 1999. Faunistisch overzicht van de Nederlandse pissebedvliegen (Diptera: Rhinophoridae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 9: 113-126.
- Wijnhoven, H. 2000. Landpissebedden van de Ooijpolder: deel I. Verspreiding (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 11: 55-132.

Matty P. Berg

Bureau EIS-Nederland

Bereikbaarheid bureau en medewerkers

Bureau EIS-Nederland (ma-do)
 telefoon 071-5687670
 e-mail eis@naturalis.nnm.nl

Roy Kleukers (ma, di, do)
 telefoon 071-5687578
 e-mail kleukers@naturalis.nnm.nl

Vincent Kalkman (geen vaste dagen)
 telefoon 071-5687594
 e-mail kalkman@naturalis.nnm.nl

André van Loon (di, wo, (do))
 telefoon 071-5687670
 e-mail loona@naturalis.nnm.nl

John Smit (ma-di)
 telefoon 071-5687594
 e-mail SmitJ@naturalis.nnm.nl

Menno Reemer (ma t/m vrij)
 telefoon 071-5687594
 e-mail reemer@naturalis.nnm.nl

